

REPUBLIKA HRVATSKA

**NACRT PRORAČUNSKOG PLANA
REPUBLIKE HRVATSKE ZA
2024. GODINU**

LISTOPAD 2023.

Sadržaj

Sadržaj	I
Popis tablica	I
Popis grafikona	I
1. UVOD	1
2. MAKROEKONOMSKA KRETANJA I IZGLEDI	2
2.1. Makroekonomska kretanja u 2023.	3
2.2. Makroekonomski izgledi u 2024.	4
2.3. Rizici makroekonomskih projekcija	7
3. PRORAČUN OPĆE DRŽAVE I JAVNI DUG	8
3.1. Okvir i ciljevi fiskalne politike	8
Porezna reforma	10
Jesenski (5.) paket mjera Vlade RH za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena	12
3.2. Proračun opće države u 2023. godini	14
3.3. Proračun opće države u 2024. godini	15
PRILOZI	19
VEZA NACRTA PRORAČUNSKOG PLANA I SPECIFIČNIH PREPORUKA VIJEĆA EU ZA REPUBLIKU HRVATSKU	24

Popis tablica

<i>Tablica 2.1. Projekcija bruto domaćeg proizvoda</i>	4
<i>Tablica 2.2. Kretanja na tržištu rada</i>	5
<i>Tablica 2.3. Kretanje cijena</i>	6

Popis grafikona

<i>Grafikon 1: Kretanje javnog duga 2017. - 2024.</i>	10
--	----

1. UVOD

U srpnju 2022. godine Vijeće Europske unije donijelo je Odluku o prihvaćanju eura u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH) od 1. siječnja 2023. kao i dopunu uredbe prema kojoj RH postaje dvadeseta članica europodručja te uredbu o fiksnom tečaju konverzije kune u euro. Time je i formalno završen cjelokupni proces pridruživanja RH europodručju započet 2017. godine te je od početka ove godine RH postala punopravna članica europodručja, a euro službena valuta i zakonsko sredstvo plaćanja na teritoriju RH.

Slijedom toga, RH ima pravo i dužnost sudjelovati u postupcima praćenja i koordinacije ekonomske politike zemalja članica europodručja. Oni uključuju izradu i dostavu nacrtu proračunskog plana za iduću godinu Europskoj komisiji (u daljnjem tekstu: EK) i Euroskupini do 15. listopada tekuće godine. EK potom procjenjuje nacрте proračunskih planova država članica, a njihovu ocjenu potrebno je uzeti u obzir pri izradi nacionalnog prijedloga proračuna. U jesen 2022. godine, temeljem konzultacija s Europskom komisijom, iako nije bila u zakonskoj obvezi, RH je prvi puta dostavila Nacrt proračunskog plana za 2023. godinu – ujedno i prvu godinu punopravnog članstva u europodručju, kao izraz političke predanosti i spremnosti na sudjelovanje u koordinaciji te usklađivanju zajedničkih fiskalnih politika zemalja članica europodručja, posebice u uvjetima energetske krize i agresije na Ukrajinu. Od 2023. godine RH je i formalno obvezna sudjelovati u izradi nacrtu proračunskog plana, odnosno usklađivanju ekonomskih te posebice fiskalnih politika zemalja europodručja. Ovo je, stoga, prvi nacrt proračunskog plana koji RH izrađuje i dostavlja u svojstvu punopravne članice europodručja.

Vlada RH predana je kvalitetnom i proaktivnom sudjelovanju u procesu oblikovanja, praćenja te provedbe ekonomskih politika u europodručju, uvažavajući odredbe nacionalnog zakonodavstva i pravne stečevine Europske unije.

Nacrt proračunskog plana je pripremljen sukladno Smjernicama o formatu i sadržaju nacrtu proračunskog plana, ekonomskog partnerstva te izvješća o izdavanju duga (*Guidelines on the format and the content of draft budgetary plans, economic partnership programmes and debt issuance reports*) kao i konzultacijama s EK. Uvažava odredbe Zakona o proračunu kao i Pakta o stabilnosti i rastu te uzima u obzir i najnovije Preporuke Vijeća EU za RH, aktivnosti predviđene Nacionalnim planom za oporavak i otpornost, Nacionalnim planom reformi kao i najnovijim paketima mjera Vlade RH za zaštitu građana i gospodarstva od rasta cijena te aktivnosti vezano uz prihvat i zbrinjavanje raseljenih osoba iz Ukrajine.

Makroekonomske projekcije na kojima se temelji Nacrt proračunskog plana za 2024. godinu dostavljene su Povjerenstvu za fiskalnu politiku, koje je potom o njima raspravljalo na sastanku s predstavnicima Ministarstva financija 12. listopada, a zatim ih i potvrdilo 13. listopada 2023. Cjelokupan proces pripreme dokumenta proveden je sukladno odredbama Uredbe (EU) br. 473/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2013. o zajedničkim odredbama za praćenje i procjenu nacrtu proračunskih planova i osiguranju smanjenja prekomjernog deficita država članica u europodručju. Izračuni i projekcije u Nacrtu proračunskog plana za 2024. godinu temelje se na makroekonomskim i fiskalnim podacima dostavljenim Eurostat-u 29. rujna 2023. u okviru jesenskog izvješća o proceduri prekomjernog proračunskog manjka i razini duga opće države. Dokument je pripremljen prema pravilima statističke metodologije Europske unije (ESA 2010) za obuhvat opće države.

2. MAKROEKONOMSKA KRETANJA I IZGLEDI

Makroekonomski okvir opisan u ovom poglavlju sastavljen je u listopadu ove godine. Vanjske pretpostavke za izradu makroekonomskih projekcija preuzete su iz najnovijih projekcija Europske središnje banke¹(u nastavku teksta: ESB), Europske komisije² i *Consensus Economics-a*³.

Nakon rasta svjetske gospodarske aktivnosti od 3,2% u 2022., prema posljednjim projekcijama EK očekuje se nastavak svjetskog gospodarskog rasta po istoj stopi od 3,2% u 2023. i 2024. godini (revizija od +0,1 i -0,1 postotni bod u odnosu na projekciju iz svibnja). ESB je korigirao projekcije svjetskog gospodarskog rasta blago na više u 2023. godini, dok je u ostatku projekcijskog razdoblja snizio projekcije rasta. S druge strane, projekcija rasta svjetske trgovinske razmjene u 2023. godini osjetno je niža. Nakon snažnog rasta svjetske trgovine tijekom prethodne dvije godine, očekuje se njezino značajno usporavanje sa stope od 5,3% u 2022. na samo 0,2% u 2023., na što utječu trenutni gospodarski uvjeti i smanjenje potražnje uslijed rasta kamatnih stopa, dok se u 2024. godini očekuje njezino ponovno ubrzavanje na 3,2%. Nadalje, svjetske kamatne stope ostat će povišene dulji period od prethodno očekivanog, dok se postupno povlače fiskalne potpore za suzbijanje posljedica energetske krize. Razdoblje visoke neizvjesnosti oko ostvarenja navedenih projekcija se nastavlja te prevladavaju negativni rizici koji uključuju: povišenu inflaciju, volatilnost na tržištu energenata, nastavak sukoba u Ukrajini, geopolitičke napetosti te ograničeni fiskalni kapacitet uslijed strožih financijskih uvjeta. Posljedice sukoba u Izraelu tek trebaju biti uključene u budućim projekcijama.

U 2024. godini očekuje se cijena nafte tipa Brent na razini od 81,8 dolara po barelu, nakon cijene od 82,7 dolara po barelu iz 2023. Kod cijena primarnih sirovina, isključujući naftu, nakon pada od 13,6% u 2023., očekuje se nastavak pada po stopi od 3,1 % u 2024. godini. Iako stope inflacije diljem svijeta usporavaju uslijed smanjenja cijena energije i hrane, temeljna inflacija koja isključuje navedene komponente, još uvijek se nalazi na povišenim razinama. Prema projekcijama ESB-a i dalje se očekuje dulji period povišene inflacije u odnosu na prethodne projekcije. Nakon inflacije od 5,6% u 2023., u 2024. godini predviđa se usporavanje inflacije u europodručju na 3,2%. U uvjetima popuštanja inflacijskih pritisaka, zemlje se suočavaju s izazovom postupnog ukidanja mjera potpore standardu stanovništva i gospodarstvu. U borbi s inflacijom, središnje banke u svijetu značajno su postrožile uvjete monetarne politike, što je dovelo do rasta referentnih kamatnih stopa na razine koje nisu viđene više od desetljeća. Predviđa se da će prosječni tečaj eura prema američkom dolaru u 2023. i 2024. iznositi 1,09 USD/EUR.

¹ ECB staff macroeconomic projections for the euro area, September 2023

² Summer 2023 European Economic Forecast, September 2023

³ Consensus Forecasts – Eastern Europe i G-7 & Western Europe

2.1. Makroekonomska kretanja u 2023.

Oporavivši se od recesije izazvane pandemijom koronavirusa, u 2022. godini nastavljen je snažan realni rast BDP-a, temeljen na doprinosu izvoza roba i usluga, ali i osobne potrošnje, u izraženo inflatornim uvjetima. Unatoč prisutnoj visokoj inflaciji, monetarnom stezanju i slaboj dinamici vanjske potražnje, u prvoj polovici 2023. godine nastavljena su povoljna kretanja u hrvatskom gospodarstvu. Međugodišnjem realnom rastu BDP-a u prva dva tromjesečja ove godine, koji je iznosio 2,1%, najjače je doprinio snažan rast izvoza usluga te, u nešto manjoj mjeri, osobne potrošnje, kao i pad uvoza roba. S druge strane, značajan negativan doprinos kretanju realnog BDP-a u prvoj polovici 2023. ostvarili su kategorija promjene zaliha te robni izvoz, čija je dinamika, nakon tri godine iznimnih rezultata u razdoblju pandemije te oporavka koji je uslijedio, dominantno pod utjecajem slabljenja potražnje važnih hrvatskih vanjskotrgovinskih partnera.

Promatramo li dosad objavljene visoko-frekventne pokazatelje za treće tromjesečje ove godine, promet u trgovini na malo je u srpnju i kolovozu nastavio bilježiti povoljna kretanja (rastao je po prosječnoj stopi od 3,0% u odnosu na isto razdoblje 2022.), a sudeći prema fiskaliziranim računima slična ili blago povoljnija kretanja očekuju se i u rujnu. Međugodišnji rast obujma građevinskih radova u srpnju je ubrzao na 5,1%. S druge strane, industrijska proizvodnja u srpnju i kolovozu 2023. bilježi međugodišnji pad od 1,4%. Iako nakon pada u srpnju i kolovozu, podaci sustava eVisitor za rujnu ponovno pokazuju godišnji rast broja turističkih noćenja u komercijalnom smještaju, na razini čitavog trećeg tromjesečja ostvaren je njihov pad od 0,9% na međugodišnjoj razini. Na tržištu rada nastavljena su povoljna kretanja te je broj osiguranika mirovinskog osiguranja u prvih devet mjeseci 2023. godine prosječno rastao po međugodišnjoj stopi od 2,4%, dok se administrativna stopa nezaposlenosti nalazi na povijesno niskim razinama. Plaće zaposlenih u pravnim osobama rastu dosad nezabilježeno snažnom dinamikom. Nadalje, anketni podaci ukazuju na visok očekivani rast zaposlenosti u nadolazećim mjesecima, kao i dalje prisutne izražene manjkove radne snage. Tijekom 2023. godine bilježi se usporavanje inflacije potrošačkih cijena koja je u rujnu dosegla razinu od 6,7%. Pritom je usporavanje inflacije bilo najizraženije kod cijena energije, a trend postupnog usporavanja vidljiv je i kod preostalih komponenata potrošačkih cijena, iako je i nadalje prisutna relativno snažna inflacija potrošačkih cijena hrane te usluga.

U ovoj godini očekuje se realni rast BDP-a RH od 2,8%, što je za 0,5 postotnih bodova više u odnosu na projekciju iz travnja (u okviru Programa stabilnosti RH za razdoblje 2024. – 2026.). Ovakva razlika rezultat je opisanih, nešto povoljnijih općih gospodarskih kretanja u RH u odnosu na tadašnja očekivanja, kao i osjetno pogoršane dinamike vanjskotrgovinske razmjene. Odstupanje dvije projekcije ogleđa se, prije svega, u neto inozemnoj potražnji koju sada obilježava umjereno pozitivan doprinos rastu BDP-a, dok je u projekcijama iz travnja imala blago negativan doprinos, te u osjetno većem pozitivnom doprinosu osobne potrošnje. Tako se kod izvoza roba sada očekuje negativan doprinos rastu BDP-a (nasuprot blago pozitivnom doprinosu iz Programa stabilnosti RH), dok je izraženi pozitivan doprinos uvoza roba gospodarskoj aktivnosti (za razliku od umjereno negativnog doprinosa iz Programa stabilnosti RH), posljedica iskazane visoke pozitivne elastičnosti u odnosu na konačnu potražnju u posljednje dvije post-pandemijske godine, kao i spomenutog snažnog smanjenja izvoza roba. U ovom projekcijskom okviru predviđa se izražen negativan doprinos promjene zaliha, prvenstveno kao rezultat djelomične normalizacije s iznenađujuće povišene razine u 2022., dok je u prethodnoj prognozi očekivan neutralan doprinos. Također, kod investicija u fiksni kapital trenutno se

očekuje blago nepovoljniji pozitivan doprinos realnom rastu BDP-a, a kod državne potrošnje blago povoljniji u usporedbi s projekcijama iz travnja. Uslijed snažnijeg rasta svih glavnih komponenti indeksa potrošačkih cijena, stopa inflacije iznosit će 8,0%, nešto više od predviđanja iz Programa stabilnosti RH za razdoblje 2024. – 2026.

2.2. Makroekonomski izgledi u 2024.

Nastavno na opisana domaća gospodarska kretanja te ekonomska očekivanja za međunarodno okružje, a uzimajući u obzir i pokazatelje raspoloženja gospodarskih subjekata, u drugoj polovici 2023. te u 2024. godini predviđa se nastavak povoljne dinamike gospodarskog rasta. Tako će u 2024. realni BDP rasti istom stopom kao i ove godine, unatoč prisutnim recesijskim kretanjima u mnogim razvijenim gospodarstvima, blagom usporavanju očekivanog globalnog rasta i vanjskotrgovinske razmjene, kao i zaoštavanju međunarodnih uvjeta financiranja.

Tablica 2.1. Projekcija bruto domaćeg proizvoda ⁴

	2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.
BDP - realni rast (%)	6,3	2,8	2,8
Osobna potrošnja	6,7	2,6	3,2
Državna potrošnja	2,7	4,0	2,5
Bruto investicije u fiksni kapital	0,1	3,1	3,2
Izvoz roba i usluga	27,0	-1,4	2,2
Izvoz roba	23,9	-8,3	2,9
Izvoz usluga	30,2	5,9	1,6
Uvoz roba i usluga	26,5	-4,0	2,7
Uvoz roba	27,3	-6,0	2,5
Uvoz usluga	21,8	8,7	3,5
Doprinosi rastu BDP-a (postotni bodovi)			
Domaća potražnja	4,5	3,0	3,0
Promjena zaliha	2,4	-2,1	0,0
Neto inozemna potražnja	-0,5	1,8	-0,3
Doprinosi rastu BDP-a (postotni bodovi)			
Osobna potrošnja	3,8	1,5	1,8
Državna potrošnja	0,6	0,9	0,5
Bruto investicije u fiksni kapital	0,0	0,6	0,6
Izvoz roba i usluga	13,4	-0,8	1,2
Uvoz roba i usluga	-13,9	2,6	-1,5

Napomena: Podaci za 2022. su preliminarni.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija

Realni rast BDP-a bit će ostvaren isključivo pod utjecajem domaće potražnje, dok će doprinosi neto inozemne potražnje u 2024. ponovo postati blago negativan, a doprinosi promjene zaliha neutralan. Ovakva prognoza realnog rasta BDP-a je za 0,1 postotni bod viša u odnosu na projekciju iz travnja, kada

⁴ Ostvarenja i projekcije komponentata BDP-a temelje se na podacima Državnog zavoda za statistiku dostavljenim Eurostat-u 29. rujna 2023. u okviru jesenskog izvješća o proceduri prekomjernog proračunskog manjka i razini duga opće države.

se za 2023. očekivao ipak sporiji rast BDP-a nego u ovom dokumentu, a i očekivanja domaćih kretanja bila su prigušenija, pogotovo što se tiče tržišta rada. Razlika se odnosi na blago povoljniji pozitivan doprinos gospodarskom rastu od strane domaće potražnje, i to isključivo osobne potrošnje, a s druge strane, neznatno izraženiji negativan doprinos neto inozemne potražnje, pogotovo manji pozitivan doprinos izvoza roba i usluga.

Tržište rada obilježavaju iznimno povoljna očekivanja uslijed pozitivne dinamike gospodarske aktivnosti u uvjetima prisutne neravnoteže između ponude i potražnje za radom u svim glavnim djelatnostima te povoljnih trendova migracijskog salda. Tako će u 2024. godini, anketna stopa nezaposlenosti bilježiti daljnje smanjenje nakon rekordno niskog ostvarenja u prošloj godini. Rekordni nominalni rast bruto plaća zaposlenika iz 2023. godine ipak će usporiti, ali će ga i u 2024. karakterizirati iznimno snažna dinamika. Pri tomu će, nakon sličnog rasta plaća u privatnom i javnom sektoru u 2023., u 2024. nešto izraženije rasti plaće u javnom sektoru. Uz blagu i postupno ubrzavajuću produktivnost rada, rast jediničnih troškova rada će, nakon visokih vrijednosti u protekle dvije godine, u 2024. znatno usporiti. Slijedom navedenog, uz osjetno usporavanje inflacije potrošačkih cijena, očekuje se da će, nakon blagog usporavanja u 2023., ponovno ubrzati realni rast raspoloživog dohotka stanovništva. Izraženiji doprinosu njegovom rastu, osim naknada zaposlenicima, doći će i od socijalnih davanja kućanstvima. Za razliku od 2023., kad se bilježi relativno niska razina stope štednje stanovništva, tek blago iznad vrijednosti iz 2022., ona bi u narednoj godini opet trebala izraženije porasti na razine blago ispod pred-pandemijskih, u uvjetima lagano potisnutog potrošačkog raspoloženja u neizvjesnom ekonomskom okruženju. Uzevši u obzir slabu dinamiku inozemne potražnje, prigušenu investicijsku aktivnost privatnog sektora te opisane specifične okolnosti domaćeg tržišta rada, osobna potrošnja bit će glavni pokretač rasta domaće potražnje, kao i samog BDP-a.

Tablica 2.2. Kretanja na tržištu rada

	2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.
	promjena, u %	promjena, u %	promjena, u %
Radna snaga (15+) ¹	1,0	1,0	0,9
Stopa nezaposlenosti, razina u % ¹	7,0	6,1	5,7
Broj zaposlenih ²	2,3	2,4	1,8
Produktivnost rada, broj zaposlenih ²	3,9	0,3	0,9
Jedinični trošak rada ²	7,2	12,5	5,5
Naknada po zaposleniku ²	11,4	12,9	6,5
Bruto plaće u pravnim osobama ³	8,3	14,6	9,0

¹ Prema anketi o radnoj snazi.

² Prema definiciji nacionalnih računa.

³ Administrativni izvori.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija

Rast državne potrošnje bit će i u 2024., ali ipak u manjoj mjeri nego ove godine, dominantno pod utjecajem snažne dinamike intermedijarne potrošnje, dok će rast zaposlenosti u javnom sektoru ostati slabiji od onog u privatnom. Nakon pada u 2023. godini, u 2024. se očekuje oporavak bruto investicija u fiksni kapital privatnog sektora umjerenom dinamikom. Slaba i tek blago ubrzavajuća dinamika investicija privatnog sektora u promatranim godinama, rezultat je visoke razine neizvjesnosti oko budućeg gospodarskog rasta, inflacije te uvjeta financiranja. Međutim, ovdje valja napomenuti kako će profitabilnost poduzeća u 2024., iako znatno smanjena u odnosu na prethodne dvije godine, i dalje

ostati na blago povišenoj razini. S druge strane, nakon iznimno snažnog rasta u ovoj godini, bruto investicije na razini opće države, velikim dijelom financirane sredstvima iz EU fondova i Mehanizma za oporavak i otpornost, zabilježit će blagi realni pad te tako ostati na povišenim razinama. Promatrano prema vrsti, u 2024. godini očekuje se blago usporavanje dinamike u građevinskoj djelatnosti te ubrzavanje kod ostalih vrsta investicija.

Nakon snažnog pada u 2023. godini, izvoz roba u 2024. će zadržati prigušenu dinamiku pod utjecajem očekivanja postupnog porasta potražnje kod glavnih vanjskotrgovinskih partnera. Tako će se, nakon snažnog pada ove godine, nastaviti blago smanjenje zastupljenosti hrvatskog izvoza na stranim tržištima roba. Izvoz usluga nastaviti će s usporavanjem dinamike rasta i u 2024. godini kao rezultat slabljenja turističke potražnje, ali i snažnog usporavanja preostalog izvoza usluga. Lošije ostvarenje u turističkoj djelatnosti bit će rezultat stagnacije prosječne potrošnje po stranom turistu, nakon izvrsnih rezultata proteklih godina, kao i znatnog usporavanja rasta broja noćenja stranih turista, uz stagnaciju ili blagi pad samo u trećem tromjesečju. Naime, ovdje je pretpostavljeno kako će se, u uvjetima smanjene kupovne moći i dalje povišene inflacije te kamatnih stopa, pouzdanje turista popraviti tek vrlo postupno. Kao rezultat slabije dinamike konačne potražnje, uz posebno prigušenu dinamiku kategorija s najvećim uvoznim sadržajem, uvoz roba i usluga će, unatoč izraženom padu u 2023. i naredne godine rasti sporije od BDP-a.

Inflacija bi u 2024. godini trebala izraženije usporiti na 3,1%, prvenstveno kao posljedica ublažavanja inflacijskih pritisaka kod cijena hrane, piće i duhana, ali i temeljne inflacije (koja isključuje energiju i hranu). Ublažavanje rasta cijena hrane bit će posljedica nižih cijena inputa u poljoprivrednoj proizvodnji te cijena prehrambenih sirovina i proizvođačkih cijena hrane u EU, ali i mjera Vlade RH. Pritom će se kod temeljne inflacije povišeni inflatorni pritisci ipak najduže zadržati, potpomognuti snažnom dinamikom jediničnih troškova rada. Kretanje deflatora BDP-a zabilježit će znatnije usporavanje tek u 2024. budući da će tada, uz daljnje usporavanje većine pojedinačnih sastavnica, znatno oslabiti snažni pozitivni učinak uvjeta razmjene prisutan u 2023. godini.

Tablica 2.3. Kretanje cijena

	2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.
Deflator BDP-a, promjena (%)	9,5	9,4	4,4
Osobna potrošnja	11,3	7,8	3,1
Državna potrošnja	3,8	9,5	7,2
Bruto investicije u fiksni kapital	8,5	8,2	2,9
Izvoz roba i usluga	9,1	5,4	2,3
Izvoz roba	12,2	1,8	1,6
Izvoz usluga	6,0	8,6	2,8
Uvoz roba i usluga	14,6	1,6	1,5
Uvoz roba	16,1	1,0	1,3
Uvoz usluga	5,6	4,8	2,3
Indeks potrošačkih cijena, promjena (%)	10,8	8,0	3,1

Napomena: Podaci za 2022. su preliminarni.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija

2.3. Rizici makroekonomskih projekcija

Makroekonomske projekcije i dalje su izložene pojačanoj neizvjesnosti, uz prevladavajuće negativne rizike. Izraženije usporavanje rasta, pogotovo u EU, sporija normalizacija inflacije i restriktivnih uvjeta financiranja poslovnih subjekata, predstavljaju glavne vanjske rizike za opisani makroekonomski okvir. Nastavak sukoba u Ukrajini i povezane geopolitičke napetosti u kombinaciji s nastavkom pooštavanja monetarne politike, mogu promijeniti projiciranu putanju kretanja gospodarskog rasta i inflacije. Trend slabljenja eura u odnosu na američki dolar u kombinaciji s rastućom cijenom nafte mogu izazvati prekid u usporavanju inflacije, što bi dodatno otežalo zadaću središnjih banaka u suzbijanju inflacije. U narednom razdoblju mogao bi do izražaja doći i problem srednjoročne konkurentnosti zemalja EU, za kojeg se više ne očekuje da će biti ublažen tečajnim kretanjima. Pri tome u RH postoji i dodatni rizik izraženijeg ubrzanja rasta troškova rada u kratkom i srednjem roku. Hrvatskom gospodarstvu predstoji daljnja prilagodba na postojeće strukturne izazove. Tako se među domaćim rizicima ističu ograničenja kapaciteta i radne snage, snažnija međunarodna konkurencija te posljedice klimatskih promjena u turističkom sektoru, kao i srednjoročna ranjivost tržišta nekretnina, u uvjetima rasta kamatnih stopa, što bi moglo negativno utjecati na stabilnost financijskog sustava RH. Dodatni rizici za ostvarivanje opisanog makroekonomskog scenarija vezani su uz korištenje sredstava iz Europskih strukturnih fondova (u daljnjem tekstu: ESI), kao i provedbu projekata u okviru Nacionalnog plana oporavka otpornosti 2021.-2026. (u daljnjem tekstu: NPOO). Kao pozitivan rizik za dinamiku osobne potrošnje u promatranom razdoblju spomenimo potencijalno ponovno intenzivnije korištenje financijske poluge sektora kućanstava, koji je u proteklom razdoblju prošao znatan proces razduživanja.

3. PRORAČUN OPĆE DRŽAVE I JAVNI DUG

3.1. Okvir i ciljevi fiskalne politike

Nakon 2022. godine obilježene snažnim postpandemijskim oporavkom i rastom realnog BDP-a od 6,3%, fiskalnom konsolidacijom s rezultirajućim proračunskim viškom od 0,1% BDP-a te udjelom javnog duga u BDP-u od 68,2% BDP-a, hrvatsko gospodarstvo u 2023. suočava se s prilikama, ali i rastućim izazovima. Tako se predviđa nastavak razmjerno povoljnih gospodarskih kretanja uz još uvijek prisutne inflacijske pritiske, zaoštavanje monetarne politike i slabljenje dinamike vanjske potražnje, kao i sve izraženije međunarodne geo-političke napetosti, ali i daljnja pozitivna kretanja na domaćem tržištu rada.

Usprkos ovakvim izazovima, 2023. godina vezana je i uz značajna strateško-politička postignuća, poput punopravnog članstva u europodručju te ulaska u Schengenski prostor. Odluka o ulasku u europodručje doprinijela i povijesno najvišem investicijskom rejtingu RH. Već u srpnju 2022. kada je donesena formalna odluka o pridruživanju RH europodručju, agencija Moody's podigla je rejting RH za dvije razine na Baa2, uvrstivši ga u investicijsku kategoriju uz stabilne izgleda. Zatim je i agencija Fitch podigla investicijski kreditni rejting za jednu razinu na BBB+, a agencija Standard and Poor's na BBB+/A-2. Nakon što je sredinom rujna 2023. godine agencija Standard and Poor's zadržala rejting RH na BBB+ i revidirala izgleda dugoročnog rejtinga RH iz stabilnih u pozitivne, isto je početkom listopada učinila i agencija Fitch. Kreditni rejting zadržan je na najvišoj dosad investicijskoj razini BBB+, dok su izgledi revidirani iz stabilnih u pozitivne. Kao argumenti za ovako pozitivne ocjene, navode se očekivane koristi od ulaska u euro i Schengen, politička, gospodarska i financijska stabilnost, fiskalna postignuća te provedba reformi u okviru NPOO-a. Ovime se RH nalazi na korak do prelaska u najvišu razinu investicijskog kreditnog rejtinga.

Tijekom 2023. godine izdane su dvije nove tranše obveznica, po jedna na domaćem i međunarodnom financijskom tržištu, u ukupnom iznosu od 3,35 milijardi eura. Nova izdanja obveznica realizirana su primarno za refinanciranje dospijuća postojećih obveznica, a slična praksa se očekuje i dalje. Usprkos zaoštavanju monetarne politike na globalnoj razini, postojeće obveznice refinanciraju se još uvijek po nižim kamatnim stopama nego što je bio slučaj u trenutku njihovog inicijalnog izdanja te se posljedično ostvaruju uštede na rashodima za kamate prilikom svakog novog izdanja obveznica.

Predanost reformskim naporima koji će značajno doprinijeti jačanju otpornosti hrvatskog gospodarstva u okolnostima još uvijek prisutnih inflacijskih pritisaka, međunarodnih geopolitičkih napetosti i pogoršanih ekonomskih očekivanja, vidljiva je i u ispunjavanju predviđenih obveza, kao i u dinamici korištenja EU sredstava u okviru NPOO-a. U tom smislu, unutar EU Mehanizma za oporavak i otpornost predviđeno je slanje zahtjeva za plaćanje prema EK dva puta godišnje tek po ostvarenju relevantnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti. RH je do sada za provedbu reformi i investicija NPOO-a uplaćeno preko 2,2 milijarde eura – 814 milijuna eura predujma koji je isplaćen RH u rujnu 2021. godine i dvije pojedinačne isplate od 700 milijuna eura u obliku prve i druge tranše isplaćene u lipnju i prosincu 2022. godine. Treći zahtjev za plaćanje dodatnih 700 milijuna eura službeno je podnesen EK krajem srpnja 2023. godine temeljem ispunjenja 45 reformskih i investicijskih pokazatelja. Trenutno su intenzivirani napori u svrhu ostvarenja svih relevantnih pokazatelja, kako bi RH uskoro poslala i četvrti

zahtjev za plaćanje u iznosu od 350 milijuna eura, dok se u 2024. godini planira ispunjavanje ključnih pokazatelja s ciljem slanja 5. zahtjeva za isplatom 700 milijuna eura. Krajem kolovoza 2023. godine, RH je službeno podnijela EK i Prijedlog dodatka NPOO-u, uključujući RepowerEU poglavlje. On obuhvaća drugu fazu korištenja sredstava te iznosi ukupno 10,2 milijarde eura, od čega se na bespovratna sredstva odnosi 5,8 milijardi eura i na zahtjev za zajmove u iznosu od 4,4 milijarde eura. Predložene reforme i povezana ulaganja, posebice su vezane uz ispunjenje preporuka koje je RH dobila u okviru dva posljednja ciklusa Europskog semestra i to u kontekstu jačanja energetske neovisnosti, smanjivanja ovisnosti o fosilnim gorivima te diversifikaciji energetskog miksa, uz pridavanje posebne važnosti obnovljivim izvorima energije.

Nadolazeće razdoblje karakterizira nastavak razmjerno pozitivnih gospodarskih kretanja, ali i visok stupanj neizvjesnosti i dominantni negativni rizici, što predstavlja izazove za ekonomsku politiku u cjelini te posebice fiskalnu politiku u RH.

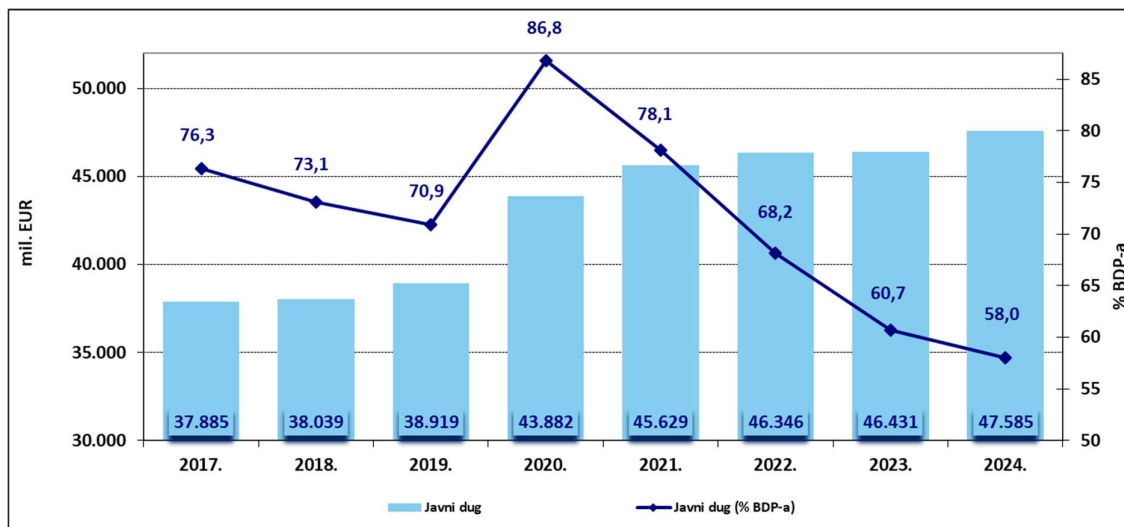
Planirani odgovor fiskalne politike u uvjetima još uvijek prisutnih inflacijskih pritisaka, usmjeren je prije svega na zaštitu stanovništva i gospodarstva. U ovakvim okolnostima važno je očuvati javne investicije, posebice u zelenu i digitalnu tranziciju te energetske sigurnost. Fiskalna politika je fleksibilna i prilagodljiva, spremna na pravovremenu reakciju u promjenjivim okolnostima, uvažavajući izazove povezane s inkluzijom ranjivih skupina stanovništva, demografskim i geopolitičkim kretanjima kao i osiguravanjem odgovarajućeg standarda za sve skupine društva. Nastavit će se i naporu u smislu saniranja društveno-ekonomskih posljedica razornih potresa na zagrebačkom i petrinjskom području.

U ovako izazovnim okolnostima, očekuje se pogoršanje fiskalne pozicije u RH, koje je dijelom rezultat potrebe usklađivanja mirovina s rastom plaća i potrošačkih cijena, usklađivanja rasta plaća s inflatornim pritiscima, ali i potrebe zaštite ranjivih skupina društva u ovakvim uvjetima. Stoga je od izuzetne važnosti očuvati odgovarajuću razinu investicija i provedbu reformi u svrhu jačanja potencijalnog rasta i otpornosti hrvatskog gospodarstva.

Smjernice fiskalne politike za 2024. godinu EK iz ožujka ove godine potvrdile su ukidanje primjene opće klauzule o odstupanju od proračunskih pravila definiranih Paktom o stabilnosti i rastu iz 2020. godine. Spomenutom klauzulom državama članicama omogućilo se pružanje fiskalnih poticaja svojim gospodarstvima u svrhu ublažavanja negativnih učinaka pandemije koronavirusa. Ova klauzula deaktivirat će se krajem 2023. godine jer je prema procjenama EK odnosno Vijeća EU, gospodarstvo EU izašlo iz razdoblja snažne ekonomske krize, ostvarivši razine ekonomske aktivnosti iz razdoblja prije pandemije. U RH je i dalje na snazi Odluka o privremenom odgađanju primjene nacionalnih fiskalnih pravila koju je Vlada RH donijela 2020. godine slijedom izvanrednih okolnosti, u skladu s preporukom Povjerenstva za fiskalnu politiku, a temeljem odredbi Zakona o fiskalnoj odgovornosti.

U cjelini uzevši, nakon ostvarenog viška proračuna opće države od 0,1% BDP-a u 2022., fiskalna kretanja u 2023. rezultirat će ostvarenjem proračunskog manjka od 0,3% BDP-a u 2023. dok će u 2024. godini isti iznositi 1,9% BDP-a. Ovim je ispunjen kriterij proračunskog manjka sukladno odredbama Pakta o stabilnosti i rastu. Nadalje, udio javnog duga u nominalnoj vrijednosti bruto domaćeg proizvoda smanjit će se sa 68,2% u 2022. godini na 60,7% u 2023., dok će u 2024. godini iznositi 58%. Time dinamika prilagodbe javnog duga nadmašuje onu zahtijevanu odredbama Pakta o stabilnosti i rastu.

Grafikon 1: Kretanje javnog duga 2017. - 2024.

Izvor: HNB, DZS

Porezna reforma

U svibnju ove godine Vlada RH je predstavila novi prijedlog porezne reforme, koji je u rujnu nakon postupka drugog čitanja usvojen u Hrvatskom saboru. Spomenuti reformski paket obuhvaća izmjene i dopune devet zakona koji će na snagu stupiti 1. siječnja 2024. Svrha ove porezne reforme je pomoći osobama s najnižim dohocima, smanjiti nejednakosti poreznim rasterećenjem rada, uz istodobno povećanje opterećenja dohotka od kapitala i imovine te povećati fiskalnu autonomiju općina i gradova.

Tako će od početka sljedeće godine biti ukinut prerez za sve kategorije dohotka te će jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave moći kompenzirati gubitak prihoda po ovoj osnovi samostalnim propisivanjem porezne stope za kategorije dohotka za nesamostalni rad u granicama propisanim zakonom. Ostali parametri obračuna poreza, uključujući osobni odbitak, neoporezive primitke, prag za primjenu poreznih stopa propisuju se zakonom. Tako Vlada RH izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak povećava osnovni osobni odbitak s dosadašnjih 530,90 eura na 560 eura. Mijenjaju se i koeficijenti pri izračunu uvećanog osobnog odbitka po osnovi uzdržanih članova i invalidnosti, čime će se dodatno rasteretiti porezni obveznici. Nadalje, podiže se i prag za primjenu više stope ovog poreza sa 47.780 eura na 50.400 eura godišnje. Uređuje se i porezni tretman napojnica – na primitke po ovoj osnovi do iznosa od 3.360 eura (za plaćanja u gotovini i karticama) neće se plaćati porez na dohodak, dok bi razlika isplaćena iznad ovog iznosa podlijezala oporezivanju temeljem drugog dohotka po stopi od 20%. Izjednačava se i porezni tretman dodjele ili opsijske kupnje dionica i poslovnih udjela, čime se stimulira zaposlene u društvima s ograničenom odgovornošću. K tome, propisuje se obveza plaćanja poreza na dohodak sa zadnjim danom podnošenja godišnje porezne prijave (28. veljače). **Dohodak od samostalne djelatnosti** koji podrazumijeva paušalno oporezivanje obrtnika (gdje stara stopa iznosi 10 posto plus prerez) također će se oporezivati po stopi od 12 posto.

Vezano uz **dohodak od imovine i imovinskih prava**, za podkategoriju dohotka ostvarenog od najamnine i zakupnine, na koju se primjenjivala stopa od 10 posto plus prizrez, sada se utvrđuje nova stopa od 12 posto, a isto vrijedi i za dohodak od otuđenja posebnih vrsta imovine. Nadalje, za dohodak od vremenski ograničenog ustupa imovinskih prava, za kojeg je stara stopa iznosila 20 posto plus prizrez, predlaže se nova stopa od 24 posto. Isti princip vrijedi i za dohodak od imovine temeljem otuđenja nekretnina i imovinskih prava. **Dohodak od kapitala** po osnovi kamata, kapitalnih dobitaka, primitaka od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu (gdje stara stopa iznosi 10 posto plus prizrez), oporezivat će se po stopi od 12 posto.

Izmjenama Zakona o doprinosima, smanjuje se i mjesečna osnovica za **obračun doprinosa za mirovinsko osiguranje** temeljem generacijske solidarnosti. Za sve ukupne bruto mjesečne plaće do 700 eura smanjenje je fiksno i iznosi 300 eura, dok se za plaće povrh tog iznosa pa do iznosa od 1.300 eura olakšica postupno smanjuje. Pri tome olakšica ne umanjuje budući iznos mirovine jer će se za utvrđivanje prava iz mirovinskog osiguranja temeljem generacijske solidarnosti, koristiti puna mjesečna osnovica bez umanjenja za olakšicu.

Valja spomenuti i izmjene Zakona o lokalnim porezima slijedom kojih gradsko ili općinsko vijeće može utvrditi visinu **poreza na kuće za odmor** u rasponu od 60 centi do 5 eura po četvornom metru (pri čemu je dosadašnji raspon iznosio od 66 centi do 1,99 eura).

Od ostalih ključnih izmjena, vezano uz Zakon o porezu na dobit propisuje se obveza plaćanja poreza na dohodak sa zadnjim danom podnošenja godišnje porezne prijave (30. travnja) te se ukida porez po odbitku na usluge poreznog i poslovnog savjetovanja i istraživanja tržišta. Stopa poreza po odbitku podiže se s 20 posto na 25% pri isplati naknada za područja na EU popisu nekooperativnih jurisdikcija. Također se preciznije definiraju i porezno priznata darovanja.

Jesenski (5.) paket mjera Vlade RH za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena

Sredinom rujna 2023. godine Vlada RH usvojila je nov, peti paket mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena. Paket će biti na snazi od 1. listopada 2023. do kraja ožujka 2024. Uz to, valja spomenuti i postojeće mjere iz prethodnog paketa od 1. travnja, od kojih će neke biti na snazi do kraja ožujka sljedeće godine kao i dodatnu alokaciju u svrhu jačanja energetske učinkovitosti. Cilj ovakve intervencije Vlade RH je:

1. zadržati nisku cijenu energije,
2. štititi građane i poduzetnike od inflacije u cjelini,
3. pomoći potporama i poticajima te
4. smanjiti energetske potrošnje.

NOVE MJERE 5. PAKETA

U svrhu ostvarenja prvog od gore navedenih ciljeva – cijena električne energije za kućanstva ostaje ista do kraja ožujka sljedeće godine, ali je polugodišnji prag povećan s 2.500 kWh na 3.000 kWh. Tako će građani plaćati 0,059 eur/kWh za potrošnju do 3.000 kWh te 0,088 eur/kWh za dio iznad 3.000 kWh. Cijena električne energije ostaje ista i za javni te neprofitni sektor kao i male poduzetnike (0,062 eur/kWh za polugodišnju potrošnju do 250.000 kWh). Za polugodišnju potrošnju iznad ovog iznosa tj. za velike gospodarske subjekte, opskrba električnom energijom ugovara se po tržišnim uvjetima jer je tržišna cijena smanjena.

U svrhu zaštite od inflacije, posebice najranjivijih slojeva stanovništva, tijekom listopada predviđena je isplata jednokratne naknade za umirovljenike s mirovinom do 700 eura u iznosu od 60 do 160 eura ovisno o visini mirovine (pri čemu umirovljenici s nižim iznosom mirovine imaju pravo na veće iznose naknade). Ovom mjerom su prvi puta obuhvaćeni i zaposleni korisnici mirovina. Tijekom listopada će i primatelji dječjeg doplatka dobiti posebnu potporu zbog početka školske godine. Iznos novčane naknade ovisi o broju djece u obitelji te se kreće u rasponu od 50 eura (za jedno dijete) do 300 eura (za pet i više djece). Nadalje, ugroženi kupci energenata, korisnici zajamčene minimalne naknade koji nemaju prethodno spomenuti status, primatelji doplatka za pomoć i njegu te nezaposleni branitelji također će dobiti jednokratnu novčanu naknadu od 150 eura. Jednokratna novčana naknada od 100 eura bit će isplaćena nezaposlenim osobama u evidenciji HZZO-a. Nadalje, Vlada ograničava cijene za 30 osnovnih proizvoda. Za namirnice poput ulja, mlijeka, brašna, šećera i nekih vrsta mesa ostaju ograničenja iz prethodnog paketa. U potrošačku košaricu s ograničenim cijenama uvedeni su i novi proizvodi, uključujući određene vrste voća, povrća, mliječnih proizvoda, tjestenine te higijenskih potrepština.

U svrhu ostvarivanja trećeg cilja donesen je niz mjera za pomoć poljoprivrednicima u trajanju do kraja ožujka 2024. Tako su povećane bespovratne potpore za ublažavanje posljedica prirodnih nepogoda, a osigurana su i sredstva za ublažavanje posljedica afričke svinjske kuge. Također će se otpisati i zakupnina za državno poljoprivredno zemljište u zonama pogođenim afričkom svinjskom kugom. Predviđa se i kreditiranje poljoprivrednika i prerađivača kroz otvaranje kreditne linije za obrtna sredstva te investicijske kredite.

MJERE IZ 4. PAKETA I DALJE NA SNAZI

Sukladno prethodno spomenutom, do kraja ožujka sljedeće godine na snazi je i dio mjera iz prethodnog paketa od 1. travnja 2023. Tako do kraja ovog razdoblja cijena plina ostaje ista za kućanstva, javni i neprofitni sektor te poduzetnike s prosječnom godišnjom potrošnjom do 10 gWh. Snižena stopa PDV-a od 5% na isporuku prirodnog plina, za grijanje iz toplinskih stanica te isporuku ogrjevnog drva, peleta, briketa i sječke. Ostaje nepromijenjena i jedinična cijena toplinske energije za sve toplinske sustave. Nastavlja se i isplata naknade za ublažavanje porasta troškova energije pružateljima socijalnih usluga. Potporom studentskim centrima osigurana je ista cijena studentske prehrane. Osobe u statusu ugroženog kupca energenata imaju pravo na podmirivanje troškova električne energije, plina ili toplinske energije. Sufinancira se i nabava ogrjevnog drva za kućanstva. K tome, nastavljaju se i planirane potpore te poticaji – za javni prijevoz putnika, stradale u potresu (financiranje najma zamjenskog smještaja, sufinanciranje režijskih troškova, osiguranje smještaja i jednokratne novčane pomoći) te se zakupci poslovnih prostora pod upravom Državnih nekretnina oslobađaju primjene indeksa potrošačkih cijena, čime se sprečava porast cijena najma.

DODATNA ALOKACIJA ZA JAČANJE ENERGETSKE UČINKOVITOSTI

Smanjenje energetske potrošnje planira se ostvariti kroz mjere zelene tranzicije i energetske učinkovitosti u iznosu od 1,2 milijarde eura. Od toga je za energetske obnovu višestambenih zgrada predviđeno dodatnih 145 milijuna eura, dok je za energetske obnovu zgrada javnog sektora kao i zgrada na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi te nastavak energetske obnove javnih zgrada oštećenih u potresu (nastavak započetih projekata iz Fonda solidarnosti) također predviđeno dodatnih 1,1 milijarda eura.

3.2. Proračun opće države u 2023. godini

Makroekonomska kretanja tijekom 2023. godine odražavaju se i u projiciranom kretanju fiskalnih pokazatelja. Tako je prihodna strana proračuna određena očekivanim kretanjem gospodarske aktivnosti, cjelogodišnjim učinkom poreznih izmjena iz 2022. godine te naporima u svrhu ublažavanja inflatornih pritisaka na građane i gospodarstvo. Navedeno uključuje i fiskalne učinke produljenja privremeno snižene stope PDV-a od 5% na isporuku plina, grijanja iz toplinskih stanica, ogrjevnog drva, peleta, briketa i sječke do kraja ožujka 2024. godine te uredbu kojom se reguliraju cijene naftnih derivata. U sustavu poreza na dohodak povećan je iznos neoporezivih primitaka s 1.991 na 3.185 eura za uzdržavane članove, povećavaju se i prigodne nagrade, drugi oblici nagrađivanja radnika te se povećavaju i naknade za prehranu radnika kao i za korištenje privatnog automobila u službene svrhe. Značajan učinak na prihode proračuna imaju i sredstva iz EU fondova i to iz Višegodišnjeg financijskog okvira 2014.- 2020., kao i iz Višegodišnjeg financijskog okvira 2021. – 2027. Također, u projekcije su uključena i sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost te sredstva iz Fonda solidarnosti EU.

U 2023. godini ukupni prihodi proračuna opće države planirani su na razini od 45,7% BDP-a te su u odnosu na prethodnu godinu povećani za 14,2%. Pritom se ovo povećanje prvenstveno temelji na povećanju poreza na proizvodnju i uvoz, koji zauzimaju razinu od 19,3% BDP-a, a gdje najveći doprinos daju prihodi od poreza na dodanu vrijednost te trošarine. Slijede socijalni doprinosi s udjelom od 10,9% BDP-a. Prihodi od tekućih poreza na dohodak i bogatstvo, u čijoj strukturi najveći dio čine prihodi od poreza na dohodak i poreza na dobit, bilježe razinu od 7,2% BDP-a. Ostali tekući i kapitalni transferi, koji su izravno vezani uz projekte financirane iz europskih strukturnih i investicijskih fondova (u daljnjem tekstu: ESI fondova), Fonda solidarnosti te Mehanizma za oporavak i otpornost, projicirani su u visini od 4,7% BDP-a.

Dinamika kretanja rashoda obilježena je naporima Vlade RH u svrhu osiguranja odgovarajućeg standarda za sve građane u uvjetima cjenovnih pritisaka, posebice uključujući zaštitu ranjivih skupina društva, kao i poljoprivrednog sektora pogođenog prirodnim nepogodama i epidemijom svinjske kuge. U tom smislu, ukupni rashodi proračuna opće države u 2023. godini planirani su na razini od 46% BDP-a, što je 15,3% više u odnosu na 2022. godinu. U njihovoj strukturi naknade zaposlenima projicirane su na razini od 11,4% BDP-a temeljem povećanja osnovice plaća u državnim i javnim službama od 1. travnja 2023., postojećih prava iz kolektivnih ugovora te novih dodataka kao i povećanja koeficijenta na plaću u državnim i javnim službama, a koje je Vlada RH odobrila u ovoj godini. Rashodi za intermedijarnu potrošnju planirani su na razini od 7,8% BDP-a kao rezultat povećanih izdvajanja za lijekove državnih bolnica i zdravstvenih ustanova koje su u nadležnosti JLP(R)S, sanacije šteta uzrokovanih potresom, kao i povećanim troškovima materijala i ostalih usluga. Rashodi za subvencije projicirani su na razini od 2,5% BDP-a, a uključuju potpore za struju opskrbljivačima električnom energijom, potpore za plin i toplinarstvo, naknade za poticanje električne energije iz obnovljivih izvora kao i potpore u sektorima poljoprivrede, prometa te rada. Rashodi za dohodak od vlasništva, koji su najvećim dijelom određeni kretanjem rashoda za kamate odnosno troškovima servisiranja javnog duga, bilježe razinu od 1,5% BDP-a u 2023. godini. Socijalne naknade, osim socijalnih transfera u naravi planirane su na razini od 12% BDP-a. Pritom najznačajniji fiskalni učinak dolazi od mirovina i mirovinskih primanja, skrbi o djeci te o socijalno ranjivim skupinama društva. Socijalni transferi u naravi u iznosu od 2,1% BDP-a uzimaju u obzir financiranje troškova energenata za socijalno ranjive skupine kao i transfere putem ustanova izvan javnog sektora u sustavu zdravstva. Ostali rashodi, koji se većinom

odnose na tekuće i kapitalne transfere, planirani su na razini od 3,9% BDP-a te su velikim dijelom određeni uplatom vlastitog doprinosa RH u proračun EU, tekućim donacijama kao i projektima financiranim iz EU fondova te iz Mehanizma za oporavak i otpornost. U ovu kategoriju uključena su i izdvajanja za zbrinjavanje raseljenih osoba iz Ukrajine kao i za subvencioniranje krajnje cijena plina kućanstvima. Kapitalni rashodi predviđaju kapitalne transfere javnim i ostalim poduzećima, mjere energetske obnove kuća i stambenih zgrada kao i rashode za preuzimanje obveza po osnovi subvencioniranja stambenih kredita u ovoj godini te troškove financiranja obnove stambenih jedinica i konstruktivnih oštećenja nakon potresa na zagrebačkom i petrinjskom području. Rashodi za bruto investicije u fiksni kapital planirani su na razini od 4,8% BDP-a pri čemu se najveći dio ulaganja odnosi na cestovnu, željezničku i vodnu infrastrukturu, značajnim dijelom financiranu sredstvima iz EU fondova, uključujući i Fond solidarnosti.

Slijedom projiciranih prihoda i rashoda, očekuje se da će proračun opće države zabilježiti manjak od 235 milijuna eura ili 0,3% BDP-a u 2023. godini.

3.3. Proračun opće države u 2024. godini

Prihodi konsolidirane opće države

Prihodi proračuna opće države u 2024. godini projicirani su na razini od 44,4% BDP-a. Određeni su projiciranim kretanjem gospodarske aktivnosti, uzimajući u obzir cjelogodišnji fiskalni učinak privremeno snižene stope PDV-a od 5% kao i učinak porezne reforme koja će stupiti na snagu od 1. siječnja 2024. u sustavu poreza na dohodak i socijalnih doprinosa. Značajan učinak na prihode proračuna imaju i sredstva pomoći institucija i tijela EU. To se ponajprije odnosi na sredstva iz novog Višegodišnjeg financijskog okvira 2021. – 2027. te iz Mehanizma za oporavak i otpornost, kojima se jača otpornost gospodarstva.

Porezi na proizvodnju i uvoz projicirani su u iznosu od 19,1% BDP-a. U njihovoj strukturi najizdašniji prihod predstavlja porez na dodanu vrijednost koji se kreće na razini od 13,5% BDP-a, a u odnosu na godinu ranije veći je za 6,8%. Projekcije prihoda od PDV-a izrađene su prema rastu osobne potrošnje, turističkih usluga, intermedijarne potrošnje, investicija te socijalnih transfera u naravi predviđenih za 2024. godinu. Slijede prihodi od trošarina koji su projicirani na razini od 3,3% BDP-a temeljem očekivanog intenziteta prometa i potrošnje trošarinskih proizvoda. U ovu kategoriju uključeni su i prihodi od poreza na potrošnju te prihodi od naknada za poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora koji se kreću u visini od 0,3% BDP-a.

Prihodi od socijalnih doprinosa rastu 6,2% te se kreću na razini od 10,8% BDP-a, a određeni su projiciranim rastom plaća i zaposlenosti u 2024. godini, kao i učincima izmjena Zakona o doprinosima⁵ donesenim u Hrvatskom saboru krajem rujna 2023. godine.

Tekući porezi na dohodak i bogatstvo, koji uključuju porez na dohodak i porez na dobit, povećavaju se za 3,6% u odnosu na prethodnu godinu odnosno predviđaju se na razini od 7% BDP-a. Pritom je porez

⁵ Narodne novine 114/2023-1611.

na dohodak projiciran na razini od 3,6% BDP-a u skladu s očekivanim kretanjima na tržištu rada te promjenama u Zakonu o porezu na dohodak⁶ usvojenim u Hrvatskom saboru u rujnu 2023. godine. Prihod od poreza na dobit projiciran je u visini od 2,6% BDP-a prema predviđenim kretanjima bruto operativnog viška poduzeća.

Uz porezne prihode, značajni su i prihodi od ostalih tekućih i kapitalnih transfera u visini od 4,1% BDP-a, koji su u glavnini određeni apsorpcijom sredstava iz EU fondova, ali u sve većoj mjeri i sredstvima iz novog instrumenta EU generacije odnosno Mehanizma za oporavak i otpornost.

Rashodi konsolidirane opće države

Ukupni rashodi proračuna opće države za 2024. godinu projicirani su na razini od 46,4% BDP-a.

Naknade zaposlenima bilježe razinu od 12,1% BDP-a, a u odnosu na prethodnu godinu povećavaju se za 13,1%. Takva kretanja najvećim dijelom rezultat su povećanja osnovice za izračun plaća temeljem kolektivnih ugovora za državne i javne službenike, cjelogodišnjih učinaka prethodno spomenutih dodataka i povećanih koeficijenata iz 2023., korekcije za minuli rad od 0,5%, kao i očekivanog kretanja razine broja zaposlenih državnih i javnih službenika.

Rashodi za intermedijarnu potrošnju kretat će se na razini od 7,7% BDP-a, a uključuju veća izdvajanja zdravstvenih ustanova za podmirenje obveza prema dobavljačima lijekova, potrošnog i ugradbenog medicinskog materijala. Također, predviđaju se i veća izdvajanja za tekuće i investicijsko održavanje, kao i za troškove materijala i ostalih usluga.

Rashodi za subvencije bilježe razinu od 1,7% BDP-a, a u odnosu na prethodnu godinu smanjuju se za 25,7%. Razlog tome jest smanjenje učinka mjera subvencioniranja za kućanstva i gospodarstvo iz 4. i 5. paketa mjera Vlade RH (detaljnije opisane u Okviru 2.), koje su u 2024. godini predviđene u visini od 0,2% BDP-a. Značajan iznos subvencija od 0,4% BDP-a odnosi se i na subvencije koje HROTE daje povlaštenim proizvođačima energije iz obnovljivih izvora. Ova kategorija rashoda uključuje i redovne subvencije prema sektoru poljoprivrede i prometa. Osim toga, valja izdojiti i mjere aktivne politike zapošljavanja, koje se dodjeljuju poslodavcima kao potpora za zapošljavanje s ciljem aktivnog uključivanja korisnika na tržište rada.

Rashodi za dohodak od vlasništva, koji su određeni kretanjem rashoda za kamate, bilježit će razinu od 1,5% BDP-a i u odnosu na prethodnu godinu povećani su za 6,6% zbog očekivanog rasta kamatnih stopa uslijed zaoštavanja monetarne politike.

Socijalne naknade, osim socijalnih transfera u naravi čine najznačajniju kategoriju ukupnih rashoda proračuna opće države i bilježe razinu od 12,7% BDP-a. U najvećoj mjeri određuju ih rashodi za mirovine i mirovinska primanja u iznosu od 9,9% BDP-a, što je rezultat usklađivanja mirovina ostvarenih prema općim i posebnim propisima, prenesenog kumuliranog učinka promjene broja i strukture korisnika mirovina te usklađivanja mirovina iz 2023. godine kao i učinka novog modela obiteljskih mirovina, kojim se omogućuje isplata dijela obiteljske mirovine uz istovremeno korištenje starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine. Također, u obzir je uzet i prestanak smanjenja mirovina

⁶ Narodne novine 114/2023-1609.

ostvarenih po posebnim propisima o mirovinskom osiguranju, kojima se od 1. srpnja 2023. korigira postotak smanjenja s 10% na 5%, a potom od 1. siječnja 2024. i u potpunosti ukida. Nadalje, uključen je i učinak predviđenih izmjena i dopuna Zakona o dodatku na mirovine, kojim se omogućuje korisnicima mirovina iz oba mirovinska stupa koji ostvaruju pravo na osnovnu mirovinu iz I. mirovinskoga stupa jedinstvena stopa dodatka od 27%, neovisno o tome kada je navršeni mirovinski staž (prije ili poslije uvođenja II. mirovinskoga stupa). Porodiljne naknade projicirane su na razini od 0,6% BDP-a. Izdvajanja za doplatak za djecu odnosno naknade za nezaposlene iznosit će po svakoj kategoriji 0,2% BDP-a. Naknade za socijalnu skrb projiciraju se u visini od 0,9% BDP-a, a uključuju redovne naknade u sustavu socijalne skrbi temeljem primjene Zakona o socijalnoj skrbi iz 2022. godine⁷. Uz to, valja spomenuti i novi Zakon o osobnoj asistenciji⁸, koji je stupio na snagu 1. srpnja 2023., kojim se unaprjeđuje usluga osobne asistencije osobama s invaliditetom u aktivnostima koje ne mogu izvoditi sami, a koje su im svakodnevno potrebne. Zakon o inkluzivnom dodatku stupa na snagu. siječnja 2024., a njime se uvodi inkluzivni dodatak, kojim se objedinjuju pravo na osobnu invalidninu, pravo na doplatak za pomoć i njegu, pravo na doplatak za djecu te pravo na novčanu pomoć za nezaposlene osobe s invaliditetom.

Socijalni transferi u naravi kretat će se na razini od 2,1% BDP-a, pri čemu najznačajniji dio čine socijalni transferi prema ustanovama izvan javnog sektora u sustavu zdravstva kao i sredstva za naknade za ugroženog kupca energenata.

Ostali rashodi, koji se u glavnini odnose na tekuće i kapitalne transfere, projicirani su na razini od 4,2% BDP-a. Najvećim dijelom odnose se na uplatu vlastitog doprinosa RH u proračun EU, tekuće donacije korisnika jedinica sektora opće države kao i na projekte financirane iz EU fondova, posebno u sektoru vodnog i komunalnog gospodarstva. Nadalje, uključena su i sredstva po osnovi plaćanja zatezних kamata u sudskim sporovima, sredstva za subvencioniranje krajnje cijena plina kućanstvima do kraja ožujka 2024. godine kao i sredstva za program „Zaželi – program zapošljavanja žena“. Kapitalni rashodi u najvećem dijelu odnose se na procjenu kapitalnih transfera javnim poduzećima, stanovništvu i ostalim pravnim osobama, mjere energetske obnove obiteljskih kuća kao i na troškove financiranja obnove stambenih jedinica i konstruktivnih oštećenja nakon potresa.

Rashodi za bruto investicije u fiksni kapital bilježe razinu od 4,5% BDP-a. Određeni su planiranom dinamikom investicija jedinica središnje države te JLP(R)S, a u velikom dijelu će se financirati i iz ESI fondova te zajmova u okviru Mehanizma za opravak i otpornost. Pritom se predviđaju daljnja ulaganja u obrazovnu, prometnu i komunalnu infrastrukturu. Do kraja 2024. predviđena je i isporuka 6 novih vlakova HŽ Putničkom prijevozu te isporuka višenamjenskih borbenih aviona i ostale vojne opreme u svrhu daljnjeg jačanja međunarodnog položaja RH. Projicirana su i značajna izdvajanja za obnovu javne infrastrukture na područjima pogođenim zagrebačkim i petrinjskim potresom, kao i energetska obnova javnih zgrada.

⁷ Narodne novine 18/2022-181.

⁸ Narodne novine 71/2023-1175.

Neto pozajmljivanje/zaduživanje

U skladu s projiciranim kretanjima prihoda i rashoda, u 2024. godini očekuje se manjak proračuna opće države u iznosu od 1,9% BDP-a.

PRILOZI

Prilog 0.i Osnovne pretpostavke

	2022.	2023.	2024.
EURIBOR, 3 mjeseca	0,3	3,4	3,7
Devizni tečaj USD/EUR (godišnji prosjek)	1,1	1,1	1,1
Rast svjetskog BDP-a, osim europodručja	3,3	3,2	3,0
Rast BDP-a u europodručju	3,4	0,7	1,0
Stopa inflacije u europodručju (HICP)	8,4	5,6	3,2
Obujam svjetskog uvoza, osim europodručja	5,3	0,2	3,2
Rast relevantnih inozemnih tržišta	9,1	-2,2	3,5
Rast cijena primarnih sirovina, isključujući naftu	6,6	-13,6	-3,1
Cijene nafte (USD po barelu)	103,7	82,7	81,8

Izvor: Eurostat, ESB, MFIN

Prilog 1a. Makroekonomski izgledi

	ESA kod	2022. (razina)	2022. (stopa promjene)	2023. (stopa promjene)	2024. (stopa promjene)
1. Realni BDP	B1*g	62115,0	6,3	2,8	2,8
2. Potencijalni BDP			3,3	3,4	3,2
doprinosi:					
-rad			1,1	1,2	1,0
-kapital			0,9	0,9	1,0
-ukupna produktivnost faktora			1,3	1,2	1,2
3. Nominalni BDP	B1*g	67993,1	16,4	12,5	7,3
Komponente realnog BDP-a					
4. Izdaci za potrošnju kućanstava	P.3	35856,5	6,7	2,6	3,2
5. Izdaci za potrošnju države	P.3	13881,2	2,7	4,0	2,5
6. Bruto investicije u fiksni kapital	P.51	12305,9	0,1	3,1	3,2
7. Promjene zaliha i neto nabava vrijednosti (% BDP-a)	P.52 + P.53	1956,8	3,2	4,5	3,2
8. Izvoz dobara i usluga	P.6	36884,6	27,0	-1,4	2,2
- od čega: dobra	P.61	18.315,6	23,9	-8,3	2,9
- od čega: usluge	P.62	18.569,1	30,2	5,9	1,6
9. Uvoz dobara i usluga	P.7	38770,1	26,5	-4,0	2,7
- od čega: dobra	P.71	33.306,8	27,3	-6,0	2,5
- od čega: usluge	P.72	5.463,3	21,8	8,7	3,5
Doprinos realnom rastu BDP-a					
10. Finalna domaća potražnja	P.3 + P.51	62043,7	4,5	3,0	3,0
11. Promjene zaliha i neto nabava vrijednosti	P.52 + P.53	1956,8	2,4	-2,1	0,0
12. Vanjski saldo dobara i usluga	B.11	-1885,5	-0,5	1,8	-0,3

Napomena: Podaci za 2022. su preliminarni.

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 1b. Kretanje cijena

	2022. (razina)	2022. (stopa promjene)	2023. (stopa promjene)	2024. (stopa promjene)
1. Deflator BDP-a	117,8	9,5	9,4	4,4
2. Deflator potrošnje kućanstava	117,1	11,3	7,8	3,1
3. Indeks potrošačkih cijena		10,8	8,0	3,1
4. Deflator državne potrošnje	117,9	3,8	9,5	7,2
5. Deflator investicija	123,7	8,5	8,2	2,9
6. Deflator izvoznih cijena (dobra i usluge)	117,5	9,1	5,4	2,3
7. Deflator uvoznih cijena (dobra i usluge)	124,2	14,6	1,6	1,5

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 1c. Kretanja na tržištu rada

	ESA kod	2022. (razina)	2022. (stopa promjene)	2023. (stopa promjene)	2024. (stopa promjene)
1. Zaposlenost, broj zaposlenih¹		1735,0	2,3	2,4	1,8
- od čega: zaposlenici		1493,4	1,9	2,5	1,8
- od čega: samozaposleni		241,7	5,4	1,8	2,1
3. Stopa nezaposlenosti (%)²		127,7	7,0	6,1	5,7
4. Produktivnost rada, broj zaposlenih³			3,9	0,3	0,9
6. Naknade zaposlenicima⁴	D.1	30062,1	13,5	15,7	8,4
7. Naknada po zaposleniku⁵		1677,5	11,4	12,9	6,5

¹ Prema definiciji nacionalnih računa.

² Prema metodologiji Međunarodne organizacije rada.

Napomena: Podaci za 2022. su preliminarni.

Izvor: DZS, Eurostat, MFIN

Prilog 2a. Proračun opće države podijeljen prema pod sektorima

	ESA kod	2022. (% BDP-a)	2023. (% BDP-a)	2024. (% BDP-a)
Neto pozajmljivanje/zaduživanje(B.9) po sektorima				
1. Opća država	S.13	0,1	-0,3	-1,9
1a. Središnja država	S.1311	-0,6	-0,8	-2,3
1b. Savezna država	S.1312	n.a.	n.a.	n.a.
1c. Lokalna država	S.1313	0,6	0,4	0,3
1d. Fondovi soc. osiguranja	S.1314	0,1	0,1	0,1
2. Rashodi za kamate	D.41	1,4	1,5	1,5
3. Primarni saldo		1,5	1,2	-0,5
4. Jednokratne i ostale privremene mjere		0,0	0,0	0,0
5. Realni BDP		6,3	2,8	2,8
6. Potencijalni BDP		3,3	3,4	3,2
doprinos				
-rad		1,1	1,2	1,0
-kapital		0,9	0,9	1,0
-ukupna produktivnost faktora		1,3	1,2	1,2
7. Jaz domaćeg proizvoda (% potencijalnog BDP-a)		2,7	2,0	1,5
8. Ciklična proračunska komponenta (% potencijalnog BDP-a)		1,3	0,9	0,7
9. Ciklički prilagođen saldo (1-8) (% potencijalnog BDP-a)		-1,1	-1,2	-2,6
10. Ciklički prilagođen primarni saldo (9+2) (% potencijalnog BDP-a)		0,2	0,2	-1,2
11. Strukturni saldo (9-4) (% potencijalnog BDP-a)		-1,1	-1,2	-2,6

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 2b. Dug opće države

	ESA kod	2022. (% BDP-a)	2023. (% BDP-a)	2024. (% BDP-a)
1. Razina ukupnog duga		68,2	60,7	58,0
2. Promjena ukupnog duga		-10,0	-7,4	-2,7
Doprinosi promjeni ukupnog duga				
3. Primarna bilanca		1,5	1,2	-0,5
4. Rashodi za kamate	D.41	1,4	1,5	1,5
5. Usklađivanje stanja i tijeka		1,2	-0,2	-0,5
<i>od čega:</i>				
- Neto akumulacija financijske imovine		0,0	0,0	0,0
p.m.: Implicitna kamatna stopa na dug		2,0	2,4	2,6
Ostale relevantne varijable				
6. Likvidna financijska imovina		0,0	0,0	0,0
7. Neto financijski dug (7=1-6)		68,2	60,7	58,0
8. Amortizacija duga (postojeće obveznice) od kraja prethodne godine		4,6	3,9	4,4
9. Postotak duga denominiran u stranoj valuti		73,2	0,1	0,1

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 2c. Potencijalne obveze

	2021. (% BDP-a)	2022. (% BDP-a)
Državna jamstva	1,8	2,7

Izvor: HNB, MFIN

Prilog 3a Ciljani prihodi i rashodi opće države, razrađeno po ključnim kategorijama

Opća država (S13)	ESA kod	2022. (% BDP-a)	2023. (% BDP-a)	2024. (% BDP-a)
1. Ciljani ukupni porezi	TR	45,0	45,7	44,4
od čega				
1.1. Porezi na proizvodnju i uvoz	D.2	19,0	19,3	19,1
1.2. Tekući porezi na dohodak i bogatstvo	D.5	7,2	7,2	7,0
1.3. Porezi na kapital	D.91	0,0	0,0	0,0
1.4. Socijalni doprinosi	D.61	10,8	10,9	10,8
1.5. Prihodi od imovine	D.4	0,6	0,7	0,7
1.6. Ostalo		7,4	7,6	6,9
p.m.: Porezno opterećenje (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		37,0	37,4	36,8
2. Ciljani ukupni rashodi	TE	44,9	46,0	46,4
od čega				
2.1. Naknade zaposlenima	D.1	11,2	11,4	12,1
2.2. Intermedijarna potrošnja	P.2	7,6	7,8	7,7
2.3. Socijalna plaćanja	D.62 + D.632	14,0	14,0	14,8
od čega Naknade nezaposlenima		0,2	0,2	0,2
2.4. Kamate	D.41	1,4	1,5	1,5
2.5. Subvencije	D.3	2,2	2,5	1,7
2.6. Bruto investicije u fiksni kapital	P.51g	3,8	4,8	4,5
2.7. Kapitalni transferi	D.9	2,1	1,7	2,1
2.8. Ostalo		2,7	2,3	2,0

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 4b. Iznosi koji trebaju biti izuzeti iz ciljane vrijednosti rashoda

	2022. (razina, mlrd EUR)	2022. (% BDP-a)	2023. (% BDP-a)	2024. (% BDP-a)
1. Rashodi za programe EU koji su u potpunosti pokriveni s prihodima iz fondova EU-a	1,8	2,6	3,1	2,6
1.a Od toga rashodi za investicije koji su u potpunosti pokriveni s prihodima iz EU fondova	0,8	1,1	1,7	0,9
2. Ciklički rashodi za naknade nezaposlenima	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
3. Učinak diskrepcijskih mjera na strani prihoda	-0,2	-0,2	-0,1	-0,4
4. Povećanje prihoda regulirano zakonima	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Izvor: DZS, MFIN

Prilog . Odstupanje od prethodnog Programa stabilnosti i konvergencije⁹

	ESA kod	2022.	2023.	2024.
Ciljano neto pozajmljivanje/zaduživanje opće države (% BDP-a)	B.9			
Program stabilnosti / konvergencije		0,3	-0,5	-1,2
Nacrt proračunskog plana		0,1	-0,3	-1,9
Razlika		-0,2	0,2	-0,7

Izvor: MFIN

⁹ Prethodni Program konvergencije je iz travnja 2022.

Prilog . Fiskalni učinci najznačajnijih mjera za ublažavanje inflatornih pritisaka

	Opis mjere	ESA kategorija	Fiskalni učinak u mil. EUR		
			u 2022.	u 2023.	u 2024.
MJERE NA STRANI PRIHODA	Snižena stopa PDV-a na određene prehrambene proizvode, plin i toplinsku energiju, higijenske potrepštine, ulaznice za sportska i kulturna događanja od ožujka 2022.	D.2	207	69	
	Privremeno snižena stopa PDV-a od 5% na isporuku plina, grijanja iz toplinskih stanica, ogrjevnog drva, peleta, briketa i sječke do 31.3 2024.	D.2	13	52	13
	Smanjenje visine trošarine na pogonska goriva (benzin i dizel) radi utjecaja na sniženje maloprodajne cijene goriva	D.2	134	30	
	Jednokratni dodatni porez na dobit	D.5R	199		
	Povećanje iznosa primitka do kojeg se netko može smatrati uzdržavanim članom s 1.990,84 EUR na 3.185,35 EUR	D.5R		33	
	Ostale prihodne mjere		1	12	
UKUPNI UČINAK NA KRETANJE PRIHODA			156	196	13
MJERE NA STRANI RASHODA	Jednokratna naknada umirovljenicima	D.62P	184	134	
	Jednokratno novčano primanje korisnicima prava u sustavu socijalne skrbi	D.62P	20	46	
	Jednokratno primanje korisnicima doplatka za djecu	D.62P	16	19	
	Isplata novčanog primanja nezaposlenima	D.62P	4	16	
	Potpore studentima na temelju socio-ekonomskog statusa	D.62P	1	7	7
	Naknade za ugrožene kupce energenata	D.632P	27	39	43
	Naknada troškova ogrijeva i dijelom troškova stanovanja korisnicima Zajamčene minimalne naknade	D.632P	3	4	5
	Potpore za kompenzaciju rasta cijena energenata u sektorima prerade poljoprivrednih proizvoda	D.3P	0	10	7
	Subvencije za ublažavanja negativnih efekata rasta cijena električne energije (distributeri izvan Hep Grupe) i subvencije za ublažavanja negativnih efekata rasta cijena toplinske energije	D.3P	40	107	39
	Mjera ublažavanja negativnih efekata rasta cijena električne energije (HEP)	D.3P	258	768	122
	Subvencije za ublažavanje rasta cijena plina poduzetnicima	D.3P	11	21	8
	Mjere potpore male vrijednosti poljoprivrednim proizvođačima za nabavu mineralnog gnojiva	D.3P	12	3	3
	Nadoknada troška dizelskog goriva koji se koristi kao pogonsko gorivo u komercijalnom cestovnom prijevozu putnika	D.3P	2	13	5
	Subvencije zračnim prijevoznicima	D.3P	15	22	22
	Potpore brodarima	D.3P	13	13	3
	Subvencije za ublažavanje rasta cijena plina kućanstava	D.7P	35	94	37
	Energetska obnova kuća i stambenih zgrada	D.9P	0	26	18
Ostale rashodne mjere		7	23	9	
UKUPNI UČINAK NA POVEĆANJE RASHODA			651	1.365	327

Izvor: MFIN

VEZA NACRTA PRORAČUNSKOG PLANA I SPECIFIČNIH PREPORUKA VIJEĆA EU ZA REPUBLIKU HRVATSKU

CSR broj i tekst preporuke	Opis poduzetih i planiranih aktivnosti u 2023. i 2024. godini	Izvor aktivnosti	
		NPOO	Drugi strateški dokument/i inicijativa
<p>CSR 1</p> <p>Postupno ukinuti mjere energetske potpore koje su na snazi do kraja 2023. i ostvarene uštede iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne mjere potpore, osigurati da budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da potiču smanjenje potrošnje energije. Osigurati razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem nominalnog povećanja neto primarnih rashoda koje financira država u 2024. na najviše 5,1 %.</p> <p>Očuvati javna ulaganja koja financira država i osigurati učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije.</p> <p>U razdoblju nakon 2024. nastaviti provoditi srednjoročnu fiskalnu strategiju postupne i održive konsolidacije, u kombinaciji s ulaganjima</p>	<p>Javne financije</p> <p>Socijalni transferi najranjivijim društvenim skupinama te potpore građanima, javnom i privatnom sektoru u svrhu ublažavanja inflatornih pritisaka ostvaruju se kroz provedbu proljetnog i jesenskog paketa mjera Vlade RH.</p> <p>Od 2021. do danas RH je za provedbu reformi i investicija definiranih NPOO-om isplaćen predujam i 2 tranše u ukupnom iznosu od 2,2 milijarde eura. U srpnju 2023. podnesen je zahtjev za isplatu treće tranše u iznosu od 700 milijuna eura, čija se isplata očekuje do kraja 2023. godine. Uskoro se planira slanje zahtjeva za isplatu četvrte tranše u iznosu od 350 milijuna eura, a tijekom 2024. godine očekuje se i slanje zahtjeva za isplatu pete tranše u iznosu od 700 milijuna eura.</p> <p>Znanost i obrazovanje</p> <p>U okviru investicije „Razvoj poticajnog modela za napredovanje u karijeri istraživača te provođenje vrhunskih znanstvenih istraživanja u STEM i ICT područjima“, provedena je izravna dodjela sredstava Hrvatskoj zakladi za znanost kroz Program mobilnosti i Program mladih istraživača, te su objavljeni pozivi za dostavu projektnih prijedloga za projekte Razvojne istraživačke potpore, Start-up/spin off poduzeća mladih istraživača i Program stažiranja u gospodarstvu. Također, završena je provedba dodjela STEM stipendija kroz prvi poziv, do kraja 2023. se planira dodjela kroz drugi poziv, te do kraja 2024. kroz treći poziv.</p> <p>Zelena tranzicija</p> <p>U tijeku je projektiranje i provedba ulaganja u projekt Trga pravde u Zagrebu te provođenje mjera energetske učinkovitosti za obnovu objekata pravosudnih i kaznenih tijela. Intenziviraju se programi dekarbonizacije energetske sektora s ciljem jačanja energetske učinkovitosti, proizvodnje energije iz</p>	<p>X</p>	<p>X</p>
		<p>X</p>	<p>X</p>
		<p>X</p>	<p>X</p>

<p>i reformama koji potiču veći održivi rast, s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija.</p>	<p>obnovljivih izvora te jačanja čistih i ekološki prihvatljivih tehnologija u sustavima grijanja i hlađenja, zgradarstva i prometa.</p> <p>Digitalna tranzicija Razvoj i uspostava IT platforme za centralizirano zapošljavanje te upravljanje ljudskim potencijalima u javnoj upravi, dodjela računalne opreme za potrebe hibridnog modela rada službenika, uspostava baze zemljišnih podataka za katastarske općine, unaprjeđenje sustava eSpis te e-Komunikacija, nadogradnja e-sudskog registra, uspostava digitalne platforme za praćenje funkcionalnih kapaciteta JLP(R)S te razvoj IT sustava za praćenje provedbe nacionalnih antikorupcijskih mjera.</p> <p>Provedba projekata Uspostava jedinstvenog kontakt centra za sve e-javne usluge u svrhu pružanja korisničke podrške te Uspostava središnjeg sustava interoperabilnosti, koji obuhvaća sve elemente potrebne za realizaciju e-usluga. Testiranje i paralelni rad postojećeg i novog sustava CEZIH (Centralni zdravstveni informatički sustav).</p> <p>Izdavanje certifikata za udaljeni kvalificirani elektronički potpis u okviru investicije Projekt uvođenja digitalne osobne iskaznice. Provođenje Pilot-projekta o kibernetičkoj sigurnosti unutar investicije Jačanje kapaciteta policije za suzbijanje kibernetičkog kriminaliteta. Nadogradnja i pametna digitalizacija četiriju regionalnih centara Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta.</p> <p>Reforma sektora turizma Provodi se sveobuhvatna reforma sektora turizma u cilju održivosti kroz izradu Zakona o turizmu, Strategije razvoja održivog turizma do 2030., Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. te Satelitskog računa održivog turizma. Potonji predstavlja međunarodnu harmoniziranu metodu mjerenja izravnih ekonomskih učinaka turizma na gospodarstvo. Provodi se i projekt „Hrvatski digitalni turizam – eTurizam“. On objedinjuje sve usluge u turizmu na jednom mjestu, u obliku suvremenog informacijskog online sustava. Projekt uključuje između ostalog razvoj i/ili unaprjeđenje javnih e-usluga, kao što su Središnji registar za ugostiteljsku djelatnost i usluge u turizmu, Sustav za registraciju obavljanja djelatnosti i pokretanje poslovanja u području turizma i ugostiteljstva, Sustav za pregled i dodjelu dostupnih potpora u turizmu, Sustav za prijavu i odjavu gostiju – eVisitor te Turističko-informacijski portal-web platforma croatia.hr.</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p></p> <p></p> <p>X</p>
<p>CSR 2 Nastaviti stabilnu provedbu plana za oporavak i otpornost i brzo finalizirati poglavlje o planu REPowerEU kako bi ga što prije počela provoditi.</p>	<p>31. kolovoza 2023. RH je službeno podnijela EK prijedlog dodatka Nacionalnom planu oporavka i otpornosti 2021.-2026., uključujući REpowerEU poglavlje, čija se ocjena od strane Europske komisije i usvajanje od strane Vijeća očekuje do kraja 2023. Predložene reforme i povezana ulaganja odnose se na preporuke u svrhu jačanja energetske neovisnosti, smanjivanja ovisnosti o fosilnim gorivima, kao i diversifikacije energetske miksa koji veću važnost pridaje obnovljivim izvorima energije.</p>	<p>X</p>	<p></p>

<p>Nastaviti brzu provedbu programa kohezijske politike uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost.</p>	<p>Reforme i investicije provedene tijekom 2023. godine uključuju aktivnosti na područjima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Znanosti i obrazovanja – U okviru investicija izgradnje, dogradnje, rekonstrukcije i opremanja predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola, potom uvođenja funkcionalnijeg programskog okvira projektnog financiranja istraživanja, razvoja i inovacija te razvoja sustava programskih sporazuma za financiranje sveučilišta i znanstvenih instituta usmjerenih na inovacije, istraživanje i razvoj. Do kraja 2023. planirana je provedba aktivnosti s ciljem razvoja i jačanja istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te prihvaćanje naprednih tehnologija kao i poboljšanja jednakog pristupa uključivim i kvalitetnim uslugama obrazovanja, osposobljavanja i cjeloživotnog učenja, razvojem pristupačne infrastrukture, uključujući obrazovanje na daljinu i putem interneta. • Javne nabave – Razvoj IT platforme Elektroničkog oglasnika javne nabave RH koji će biti obvezan za korištenje za sve naručitelje od 1. siječnja 2024., izrada Pravilnika o izobrazbi u području javne nabave koji stupa na snagu 1. siječnja 2024., uvođenje Europskog okvira kompetencija za stručnjake za javnu nabavu – ProcurCompEU u hrvatski sustav izobrazbe iz područja javne nabave. • Okoliša – usvojene su izmjene i dopune Zakona o tržištu električne energije i Zakona o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji, kako bi se ublažile regulatorne i administrativne prepreke razvoju projekata obnovljivih izvora energije. Usvojene su i Uredba o korištenju obnovljivih izvora energije i visokoučinkovite kogeneracije, Uredba o poticanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i visokoučinkovite kogeneracije, Uredba o kriterijama za provedbu javnih natječaja za izdavanje energetske suglasnosti i Pravila o priključenju operatera distribucijskog sustava. • Mirovinskog sustava – Donošenje izmjena i dopuna Zakona o mirovinskom osiguranju čime su ostvareni preduvjeti za povećanje ukupnog mirovinskog prihoda korisnicima redefiniranog oblika obiteljske mirovine od 10% do 15% i povećanje najniže mirovine za minimalno 3% te donošenje Zaključka Vlade o prihvaćanju Izvješća o provedenim analizama isplativosti ulaganja obveznih mirovinskih fondova u trgovačka društva u državnom vlasništvu. • Socijalne politike - Objavljeni su natječaji za osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim ustanovama. Razvijen je i IT sustav za prikupljanje i analizu podataka te izračunavanje cijena za sve socijalne usluge i pružatelje socijalnih usluga. • Turizma – Osigurana su sredstva za jačanje održivosti te poticanje zelene i digitalne tranzicije poduzetnika u sektoru turizma, namijenjena povećanju atraktivnosti slabije razvijenih turističkih destinacija, omogućavanju produžetka sezone, poticanju održivih oblika turizma, razvoju/ili prilagodbi javne turističke infrastrukture u skladu s EU standardima zaštite okoliša, razvoju turističkih proizvoda prihvatljivih za okoliš te bolje pozicioniranje na turističkom tržištu kroz uvođenje inovacija i digitalnih tehnologija, uključujući i transformaciju privatnih iznajmljivača u poduzetnike. 	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p></p> <p></p> <p>X</p> <p></p> <p>X</p> <p></p>
---	---	--	--

	<p>U 2024. godine provest će se reforme i ulaganja, između ostalog, u područjima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Znanosti i obrazovanja – Planira se nastavak aktivnosti u okviru investicije Razvoj sustava programskih sporazuma za financiranje sveučilišta i znanstvenih instituta usmjerenih na inovacije, istraživanje i razvoj te Uvođenje funkcionalnijeg programskog okvira projektnog financiranja istraživanja, razvoja i inovacija, uključujući programe transfera tehnologija. Vezano uz investiciju Jačanje institucionalnih kapaciteta sveučilišta i znanstvenih instituta za inovacije, bit će provedene izravne dodjele sredstava za infrastrukturne projekte u ICT i STEM područjima. Također, planiran je i nastavak projekata za poticanje napredovanja mladih istraživača, posebice u gore spomenutim područjima. • Javne uprave – Aktivnosti vezane uz digitalizaciju procesa javne uprave, uključujući uspostavu GovTechLab ekosustava s ciljem uvođenja naprednih tehnologija, inovativnih digitalnih proizvoda i usluga u javnu upravu, u suradnji s malim i srednjim poduzećima te akademskom zajednicom. Planira se i nastavak digitalizacije usluga lokalne i područne samouprave te njihovo uključivanje u centralni portal e-Građani. Uvest će se nove e-aplikacije u pravosuđe, izradit će se i pustiti u rad nove aplikacije unutar zajedničkog informacijskog sustava zemljišnih knjiga te će biti omogućeno potpuno digitalno poslovanje zemljišnog katastra. • Javne nabave – Uspostavit će se programi za pružanje stručne pomoći naručiteljima u postupcima inovativne javne nabave te će se objaviti priručnik za naručitelje s uputama za provođenje javne nabave povezane s inovacijama. • Turizma – Do kraja 2024. planirano je raspisivanje otvorenog poziva vezano uz operaciju Turizam za sve – aktivnosti razvoja turističkih proizvoda i usluga koje će omogućiti jednake prilike za osobe s invaliditetom, adaptacije i prilagodbe infrastrukture u turizmu za osobe s invaliditetom te prilagodbe poslovnih procesa potrebama osoba sa invaliditetom. Također, do kraja 2024. planirano je raspisivanje otvorenog poziva s ciljem osiguranja poticajnog poslovnog okruženja te razvoja inovacija i digitalne transformacije turizma, kao i za javnu turističku infrastrukturu. 	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p>
<p>CSR 3 Smanjiti ukupnu ovisnost o fosilnim gorivima, za što je potrebno ubrzati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, osobito energije vjetra, sunca i geotermalne energije, finalizirati nepotpuni zakonodavni okvir, racionalizirati administrativne postupke izdavanja dozvola, pojednostavniti postupke za postavljanje uređaja za</p>	<p>Tijekom 2023. godine provode se aktivnosti obnove zgrada - uključujući pilot projekt uspostave i provedbe sustavnog gospodarenja energijom te razvoj novog modela financiranja, dok će se u 2024. godini izraditi smjernice za primjenu modela sustavnog gospodarenja energijom u višestambenim zgradama na nacionalnoj razini. Objavljen je i javni poziv za Program energetske obnove obiteljskih kuća do 2030. godine te izmjene i dopune Programa energetske obnove višestambenih zgrada do 2030. godine.</p> <p>U 2023. i 2024. godini provode se mjere aktivne politike zapošljavanja za zelene i digitalne poslove (stvaranje ekološki prihvatljivijih proizvodnih procesa, smanjeno korištenje prirodnih resursa u proizvodnji, robotika, IKT programiranje, digitalni dizajn i marketing) te daljnja provedba sustava vaučera za stjecanje zelenih i digitalnih vještina, sukladno ciljevima postavljenima u NPOO-u.</p>	<p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p>

<p>proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (npr. solarni fotonaponski sustavi) u višestambenim zgradama i zajamčiti veću pravnu sigurnost.</p> <p>Pružiti potporu za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora malog kapaciteta. Nastaviti s modernizacijom elektroenergetske prijenosne i distribucijske mreže, osobito poboljšanjem veze između sjevera i juga zemlje, te ubrzati postavljanje pametnih brojila. Ubrzati provedbu mjera energetske učinkovitosti, što uključuje postavljanje dizalica topline.</p> <p>Smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima u prometnom sektoru poticanjem održivih rješenja, osobito u željezničkom prijevozu i elektrifikacijom cestovnog prijevoza. Pojačati napore usmjerene na pružanje i stjecanje vještina potrebnih za zelenu tranziciju.</p>	<p>Krajem lipnja 2023. EK je predan nacrt ažuriranog Integriranog nacionalnog energetskeg i klimatskog plana RH za razdoblje od 2021.-2030. (NECP) te se njegova konačna verzija planira za lipanj 2024. Cilj ažuriranja NECP-a je mobilizacija potrebnih ulaganja u svrhu ostvarenja klimatske neutralnosti uz energetske sigurnost i cjenovnu pristupačnost. Uz NECP, svake 2 godine EU uredba obvezuje države članice na izradu izvješća o napretku NECP-a. Prvo ovakvo izvješće dostavljeno je EK sredinom ožujka 2023.</p> <p>Hrvatska strategija za vodik do 2050. godine stavlja naglasak na proizvodnju, skladištenje i korištenje vodika kao važnog elemenata za dekarbonizaciju industrije i energetskeg sektora. Ostvarenje ciljeva Strategije doprinijet će zelenoj tranziciji gospodarstva RH, ali i smanjenju CO2 emisija u skladu s obvezama koje je RH preuzela kao dio EU. Vodeći projekt je stvaranje transnacionalne doline vodika između RH, Slovenije i Italije. Ključni dionici iz triju zemalja razvijat će pilot-projekte za proizvodnju obnovljivoga vodika te se baviti njegovim skladištenjem, distribucijom i uporabom za dekarbonizaciju važnih industrijskih sektora kao što su proizvodnja čelika i cementa te održiva prometna rješenja.</p> <p>U 2023. izrađeni su Plan razvoja geotermalnog potencijala RH do 2030. i strateške studije o njegovom utjecaju na okoliš. Do rujna 2023. ukupno je aktivno 22 istražna prostora geotermalne vode temeljem izdanih dozvola za istraživanje, a za još 6 istražnih prostora je završeno nadmetanje za odabir najpovoljnijeg ponuditelja dok se za još 3 istražna prostora prikupljaju nužna mišljenja nadležnih tijela prije objave nadmetanja.</p> <p>Tijekom 2024. godine u okviru NPOO zajmova započet će financiranje čistog i ekološki prihvatljivog voznog parka.</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>	<p>X</p> <p>X</p> <p>X</p> <p>X</p>
---	---	-------------------------------------	-------------------------------------